

Sygn. akt III AUa 2095/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 lutego 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Jolanta Pietrzak (spr.)
Sędziowie	SSA Marek Żurecki SSA Tadeusz Szweda
Protokolant	Michał Eksterowicz

po rozpoznaniu w dniu 23 lutego 2017 r. w Katowicach

sprawy z odwołania S. K. (S. K.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji ubezpieczonej S. K.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach Ośrodka Zamiejscowego w Rybniku

z dnia 14 marca 2014 r. sygn. akt IX U 2128/13

1. zmienia zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję organu rentowego w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonej S. K. prawo do emerytury od 1 października 2013 r.;

2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. na rzecz ubezpieczonej S. K. kwotę 360 zł (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

/-/ SSA M.Żurecki /-/ SSA J.Pietrzak /-/ SSA T.Szweda

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 2095/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 7 listopada 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział

w R. odmówił ubezpieczonej S. K. prawa do emerytury nauczycielskiej, wskazując, że nie udowodniła ona wymaganego 20-letniego okresu pracy nauczycielskiej.

Sąd Okręgowy w Gliwicach Ośrodek Zamiejscowy w Rybniku wyrokiem z 14 marca 2014 r. oddalił odwołanie ubezpieczonej od powyższej decyzji.

Ustalił, że ubezpieczona urodziła się (...), a 9 października 2013 r. złożyła kolejny wniosek o prawo do emerytury nauczycielskiej (wcześniej prawomocnym wyrokiem z 25 stycznia 2012 r. Sąd Okręgowy w sprawie o sygn. akt IX U 1603/11 oddalił odwołanie ubezpieczonej od decyzji organu rentowego z 16 września 2011 r. odmawiającej ubezpieczonej prawa do emerytury nauczycielskiej na podstawie art. 88 ustawy z dnia 23 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela, z uwagi na pozostawanie przez ubezpieczoną w stosunku zatrudnienia). Organ rentowy uznał za udowodnione na dzień 31 grudnia 2008 r. 30 lat, 9 miesięcy i 25 dni okresów składkowych oraz 5 lat, 5 miesięcy i 14 dni okresów nieskładkowych, tj. łącznie 35 lat, 3 miesiące i 9 dni, w tym 17 lat, 10 miesięcy i 26 dni pracy nauczycielskiej. Organ rentowy nie zaliczył do pracy nauczycielskiej okresu pracy ubezpieczonej od 1 października 1977 r. do 30 września 1982 r. w P. (...) (...) w K., ponieważ ubezpieczona rozwiązała stosunek pracy przed 6 kwietnia 2000 r., a więc przed wejściem w życie ustawy z dnia 18 lutego 2000 r. o zmianie ustawy - Karta Nauczyciela, w której dokonano zmiany zakresu podmiotowego tej ustawy. Ubezpieczona od 1 października 1977 r. do 30 września 1982 r. zatrudniona była na stanowisku kierownika pracowni imprez masowych (wg świadectwa pracy z dnia 30 września 1982 r.) - nauczyciela (według świadectwa pracy z dnia 11 lipca 2011 r.) w P. (...) w K., będącym publiczną placówką oświatowo-wychowawczą. P. (...) (...) działał na podstawie statutu, zgodnie z którym realizował zadania określone w ustawie o systemie oświaty oraz zadania gminy K. w zakresie lokalnej polityki oświatowej, nauki, kultury i sztuki, sportu i turystyki, a także innych potrzeb edukacyjnych dzieci i młodzieży (...) (§ 2 ust. 1 Statutu).

Ubezpieczona w dniu 31 sierpnia 2013 r. rozwiązała stosunek pracy z Gimnazjum Sportowym nr (...) w R., gdzie pracowała od 1 września 2000 r. jako pedagog szkolny, nauczyciel. Powyższe okoliczności Sąd I instancji uznał w istocie za bezsporne.

Mając je na uwadze wskazał na art. 88 ustawy z 23 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 191) i stwierdził, że zgodnie z obowiązującym do dnia 5 kwietnia 2000 r. brzmieniem art. 1 pkt 6 ustawy Karta Nauczyciela, jej postanowieniom podlegali także nauczyciele zatrudnieni w placówkach kształcenia artystycznego dzieci i młodzieży, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, prowadzonych przez spółdzielnie, instytucje i organizacje społeczne, które działalność oświatowo-wychowawczą i kształcenie artystyczne prowadzą na podstawie statutu. P. (...) (...) w K. niewątpliwie prowadził statutową działalność oświatowo-wychowawczą, taki zakres działalności wskazany został w jego Statucie. Jednak wskazany powyżej stan prawny został zmieniony z dniem 6 kwietnia 2000 r., tj. z dniem wejścia w życie ustawy z dnia 18 lutego 2000 r. o zmianie ustawy - Karta Nauczyciela oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2000 r. Nr 19, poz. 239). Zgodnie z art. 6 ust. 1 tej ustawy: "Nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy pedagogiczni zatrudnieni w dniu wejścia w życie ustawy w: przedszkolach publicznych i szkołach publicznych prowadzonych przez osoby fizyczne oraz osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego, placówkach kształcenia artystycznego dzieci i młodzieży, placówkach opiekuńczo-wychowawczych i resocjalizacyjnych, prowadzonych przez spółdzielnie, instytucje i organizacje społeczne, które działalność oświatowo-wychowawczą i kształcenie artystyczne prowadzą na podstawie statutu, organizacjach społecznych na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych zachowują do dnia rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy dotychczasowe uprawnienia określone ustawą, o ile ustawa, o której mowa w art. 1 takie uprawnienia przewiduje". Nowelizacja ta, zdaniem Sądu Okręgowego, zmodyfikowała zakres podmiotowy ustawy, wyłączając spod jej działania nauczycieli zatrudnionych w wymienionych placówkach. Nauczyciele ci na mocy przejściowego przepisu art. 6 ust. 1 ustawy nowelizacyjnej z 18 lutego 2000 r. zachowali jednak swoje dotychczasowe uprawnienia aż do czasu rozwiązania lub wygaśnięcia ich stosunku pracy -

jeśli zatrudnieni byli w tych placówkach w dniu wejścia w życie ustawy nowelizującej, tj. 6 kwietnia 2000 r. Sąd I instancji stwierdził, że skoro bezspornie stosunek pracy ubezpieczonej w P. (...) w K. ustał w 1982 r., zatem okresu tej pracy nie można uznać za pracę nauczyciela w świetle cytowanego art. 6, gdyż niewątpliwie w dniu wejścia w życie ustawy nowelizującej, tj. w dniu 6 kwietnia 2000 r. ubezpieczona już nie pracowała w P. (...) w K.. W konsekwencji Sąd I instancji uznał,

że odwołująca się nie wykazała co najmniej 20 lat pracy nauczycielskiej, wymaganej przepisem art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela i z tego powodu oddalił odwołanie.

Wyrok Sądu Okręgowego ubezpieczona zaskarżyła osobiście, zarzucając naruszenie art. 88 ust. 2a Karty Nauczyciela przez jego błędną interpretację polegającą na odmowie uwzględnienia okresu pracy w P. (...) w K. w okresie

od 1 października 1977 r. do 30 września 1982 r. jako okresu pracy nauczycielskiej, mimo

że w tym okresie zatrudnienie w tej placówce było zaliczane do pracy nauczycielskiej. Powołała się na wyrok Sądu Apelacyjnego z 22 października 2013 r. (sygn. akt

III AUa 45/13), gdzie stwierdza się, że okres zatrudnienia w P. (...) w K. w latach podobnych do jej zatrudnienia, to jest 1973-1974, zalicza się do pracy nauczycielskiej. W postępowaniu apelacyjnym pełnomocnik odwołującej się dodał, że w jego ocenie nieprawidłowa jest wykładnia art. 6 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 18 lutego 2000 r.

o zmianie ustawy - Karta Nauczyciela oraz o zmianie niektórych innych ustaw, której skutkiem byłoby wygaśnięcie prawa do zaliczenia skarżącej pracy świadczonej w spornym okresie do wymaganego przez art. 88 Karty Nauczyciela okresu pracy nauczycielskiej

w sytuacji, gdy stosunek pracy w tej placówce ustał przed wejściem powołanego przepisu. Nowelizacja ta w pierwszym rzędzie zmierzała do wyłączenia nauczycieli zatrudnionych

w owych placówkach od dnia wejścia w życie ustawy zmieniającej, tj. od 6 kwietnia 2000 r. spod regulacji Karty Nauczyciela. Nie zgodził się natomiast z poglądem, jakoby tylko nauczyciele zatrudnieni w dniu wejścia w życie ustawy z 18 lutego 2000 r. w placówkach kształcenia artystycznego dzieci i młodzieży zachowywali do dnia rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy dotychczasowe uprawnienia.

Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z 28 maja 2015 r. oddalił apelację. Oceniał, że stan faktyczny w niniejszej sprawie pozostawał bezsporny i został prawidłowo przedstawiony przez Sąd Okręgowy. Rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego uznał za trafne, podobnie jak rozważania przedstawione na jego uzasadnienie, które w całości przyjął za własne. W ocenie Sądu Apelacyjnego z uwagi na art. 6 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 18 lutego 2000 r. o zmianie ustawy - Karta Nauczyciela oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2000 r. Nr 19, poz. 239), odwołująca się nie może skutecznie domagać się uwzględnienia spornego zatrudnienia do okresu pracy nauczycielskiej wymaganej przez art. 88 ustawy Karta Nauczyciela. Omawiana nowelizacja (po raz kolejny) ograniczyła zakres pojęcia osób podlegających ustawie Karta Nauczyciela, przez eliminację (między innymi) nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych w placówkach kształcenia artystycznego dzieci i młodzieży. Omawiana ustawa nowelizacyjna zawiera ponadto przepis o charakterze przejściowym, zapewniający pewnej ograniczonej grupie (w tym - nauczycielom zatrudnionym w placówkach kształcenia artystycznego dzieci

i młodzieży), możliwość zachowania uprawnienia z art. 88 ustawy Karta Nauczyciela. Czyni to jednak pod jednoznacznie określonym warunkiem - pozostawania w zatrudnieniu w takiej placówce w dniu wejścia w życie ustawy. Zatem oczywistym, zdaniem Sądu, pozostaje,

że nie mogą skorzystać z dobrodziejstwa tego przepisu ci nauczyciele zatrudnieni

w placówkach kształcenia artystycznego dzieci i młodzieży, których zatrudnienie ustało przed wejściem w życie (z dniem 6 kwietnia 2000 r.) owej nowelizacji. Sąd dodał, że w toku rozpoczętej z dniem 1 stycznia 1999 r. reformy ubezpieczeń społecznych wiele grup zawodowych i wiekowych utraciło uprawnienia do ułatwionego, wcześniejszego dostępu

do świadczeń z tych ubezpieczeń, czy też do korzystniejszego obliczenia ich wysokości.

W konsekwencji, zdaniem Sądu, należy przyjąć, że organ rentowy i Sąd I instancji dokonały właściwej, zgodnej z zamiarem ustawodawcy wykładni art. 6 ustawy z 18 lutego 2000 r.

Sąd ocenił, że wyrok Sądu Apelacyjnego z 22 października 2013 r. (sygn. akt III AUa 45/13) nie wspomaga twierdzeń skarżącej. W sprawie tej, toczącej się o prawo do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego na podstawie przepisów ustawy z 22 maja 2009 r.

o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych (Dz. U. z 2009 r. Nr 97, poz. 800), organ rentowy nie uznał zatrudnienia ubezpieczonego w P. (...) w K.

od 2 listopada 1973 r. do 31 maja 1974 r. Na uzasadnienie podał, że okres tego zatrudnienia podlega zaliczeniu do pracy nauczycielskiej na podstawie ustawy Karta Nauczyciela, nie podlega natomiast uwzględnieniu do uprawnień nauczycielskich świadczeń kompensacyjnych, ponieważ nie został wymieniony w art. 2 pkt 5 i 7 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty. W sprawie tej Sądy obu instancji nie rozstrzygały kwestii uwzględnienia okresu zatrudnienia w P. (...) w K. do uprawnień wynikających z art. 88 ustawy Karta Nauczyciela. Zatem wyrażony w tej sprawie kontrowersyjny pogląd organu rentowego, iż podlega on zaliczeniu do pracy nauczycielskiej, zdaniem Sądu nie może mieć jakiegokolwiek znaczenia dla rozstrzygnięcia tej sprawy.

Wskutek skargi kasacyjnej ubezpieczonej Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 25 października 2016 r., sygn. akt I UK 398/15 uchylił zaskarżony wyrok tutejszego Sądu Apelacyjnego i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach.

Sąd Najwyższy wskazał, że art. 1 ust. 1 pkt 1 ustawy Karta Nauczyciela stanowi, iż ustawie podlegają nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy pedagogiczni zatrudnieni w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach oraz zakładach kształcenia i placówkach doskonalenia nauczycieli działających na podstawie ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 257, poz. 2572 z późn. zm.). Przepisy ustawy o systemie oświaty stanowią w art. 2 ust. 3 i 3b, że system oświaty obejmuje placówki oświatowo wychowawcze oraz placówki artystyczne. Natomiast art. 3 pkt 3 tej ustawy stanowi, że ilekroć w dalszych przepisach jest mowa bez bliższego określenia o placówce, to należy przez to rozumieć jednostki organizacyjne wymienione, między innymi, w art. 2 pkt. 3 i 3b. Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że Sąd Apelacyjny zdaje się stać na stanowisku, że sporny okres zatrudnienia ubezpieczonej w P. (...) w K. był zatrudnieniem w placówce kształcenia artystycznego.

Mając powyższe na uwadze stwierdził, że z zestawienia powyższych przepisów wynika, że P. (...) w K. jako placówka kształcenia artystycznego nie została wyłączona z zakresu przedmiotowego art. 1 Karty Nauczyciela przez ustawę nowelizującą z 18 lutego 2000 r. Na tej podstawie należy zdaniem Sądu Najwyższego stwierdzić, że nauczyciele zatrudnieni w tego typu placówkach mieli prawo do emerytury na podstawie art. 88 Karty, które zachowali także po dniu 5 kwietnia 2000 r.

Na podstawie powyższego Sąd Najwyższy stwierdził, że ubezpieczona zachowała prawo do emerytury nauczycielskiej z art. 88 Karty Nauczyciela na dzień złożenia wniosku.

Natomiast odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 6 ust. 1 ustawy nowelizującej z 18 lutego 2000 r. Sąd Najwyższy wskazał, że przepis ten nie ma zastosowania do osób mających, zgodnie z art. 1 Karty Nauczyciela, status nauczyciela zatrudnionego w samorządowych placówkach publicznych zarówno w okresach spornych przed 5 kwietnia 2000 r., jak i będących nauczycielami w chwili składania wniosku o emeryturę na podstawie art. 88 tej ustawy. W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2013 r., I UK 576/12

(LEX nr 1383253) wyraźnie stwierdzono, że przepis art. 6 ust. 1 pkt 2 dotyczy nauczycieli zatrudnionych w dniu wejścia w życie ustawy zmieniającej w niepublicznych placówkach artystycznych. Zatrudnienie ubezpieczonej nie mieści się także w zakresie przepisów art. 6 ust. 1 i 3 tej ustawy.

Sąd Apelacyjny ponownie rozpoznając niniejszą sprawę ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonej zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny przyjmuje jako własne ustalenie faktyczne poczynione w sprawie przez Sąd Okręgowy, poza błędnym ustaleniem, że ubezpieczona nie wykazała co najmniej 20 lat pracy nauczycielskiej.

Kwestią sporną w niniejszej sprawie pozostawało to czy możliwe jest doliczenie do stażu pracy nauczycielskiej, okresu pracy ubezpieczonej w P. (...) w K. od 1 października 1977 r. do 30 września 1982 r.

Przy czym zgodnie z art. 398²⁰ k.p.c., tutejszy Sąd Apelacyjny jest związany wykładnią prawa dokonaną w niniejszej sprawie przez Sąd Najwyższy w przytoczonym wyżej wyroku z dnia 25 października 2016 r., sygn. akt I UK 398/15.

Zgodnie z art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela z dnia 26 stycznia 1982 r. (Dz. U. z 2016 r., poz. 1379 – tekst jednolity, dalej jako Karta Nauczyciela) nauczyciele mający trzydziestoletni okres zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze, zaś nauczyciele szkół, placówek, zakładów specjalnych oraz zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich - dwudziestopięcioletni okres zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze w szkolnictwie specjalnym, mogą - po rozwiązaniu na swój wniosek stosunku pracy - przejść na emeryturę.

Z kolei art. 88 ust. 1a pkt 1 Karty Nauczyciela wskazuje, że nauczyciele spełniający warunki określone w ust. 1 mogą przejść na emeryturę również w wypadku rozwiązania stosunku pracy lub wygaśnięcia stosunku pracy w okolicznościach określonych w art. 20 ust. 1, 5c i 7.

Przy czym art. 88 ust. 2a Karty Nauczyciela stanowi, że nauczyciele urodzeni po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r. zachowują prawo do przejścia na emeryturę bez względu na wiek, jeżeli:

1) spełnili warunki do uzyskania emerytury, określone w ust. 1, w ciągu dziesięciu lat od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 887), z wyjątkiem warunku rozwiązania stosunku pracy, oraz

2) nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na dochody budżetu państwa.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 maja 2010 r., II UK 352/09, LEX nr 604225, stwierdził, że „nauczyciele mogą przejść na emeryturę po spełnieniu warunku rozwiązania umowy o pracę, lecz bez czasowego ograniczenia jego wypełnienia przed dniem 31 grudnia 2008 r., jeżeli pozostałe warunki przewidziane w art. 88 ust. 1 ustawy z 1982 r. Karta Nauczyciela wypełnią przed tą datą”.

Na gruncie niniejszej sprawy bezsporne jest, że ubezpieczona na dzień 31 grudnia 2008 r. legitymuje się okresem zatrudnienia w wysokości 35 lat, 3 miesięcy i 9 dni, w dniu 31 sierpnia 2013 r. stosunek pracy został rozwiązany z ubezpieczoną na podstawie art. 20 ust. 1 pkt Karty Nauczyciela (k. 23 akt emerytalnych ubezpieczonej) oraz nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego (k. 3 akt emerytalnych ubezpieczonej).

Natomiast kwestię doliczenia spornego okresu pracy ubezpieczonej do stażu pracy nauczycielskiej przesądził w powołanym już wyżej wyroku Sąd Najwyższy jednoznacznie wskazując, że okres pracy ubezpieczonej w P. (...) w K. powinien być zaliczony do stażu o charakterze nauczycielskim, czemu nie stoi na przeszkodzie treść art. 6 ustawy zmieniającej Kartę nauczyciela z 2000 r.

W związku z powyższym po doliczeniu okresu pracy ubezpieczonej w P. (...) w K. w okresie od 1 października 1977 r. do 30 września 1982 r., jej staż pracy nauczycielskiej wynosi 22 lata, 10 miesięcy i 26 dni.

Powyższe ustalenia wskazują zatem, że ubezpieczona spełniła wszystkie przesłanki nabycia prawa do emerytury nauczycielskiej określone w art. 88 ust. 1, 1a i 2a Karty Nauczycielskiej.

Skoro tak to Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w punkcie 1 sentencji zmienił zaskarżony wyrok i poprzedzając go decyzję organu rentowego w ten sposób, że przyznał ubezpieczonej prawo do emerytury od 1 października 2013 r.

O kosztach procesu Sąd II instancji orzekł na podstawie art. 98 §1 i 3 k.p.c. w zw. z § 12 ust. 2, § 13 ust. 1 pkt 2 i ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r. poz. 461).

/-/ SSA M.Żurecki /-/ SSA J.Pietrzak /-/ SSA T.Szweda

Sędzia Przewodniczący Sędzia

ek